

MALIEHUIS

*in een verrassend
historisch perspectief*

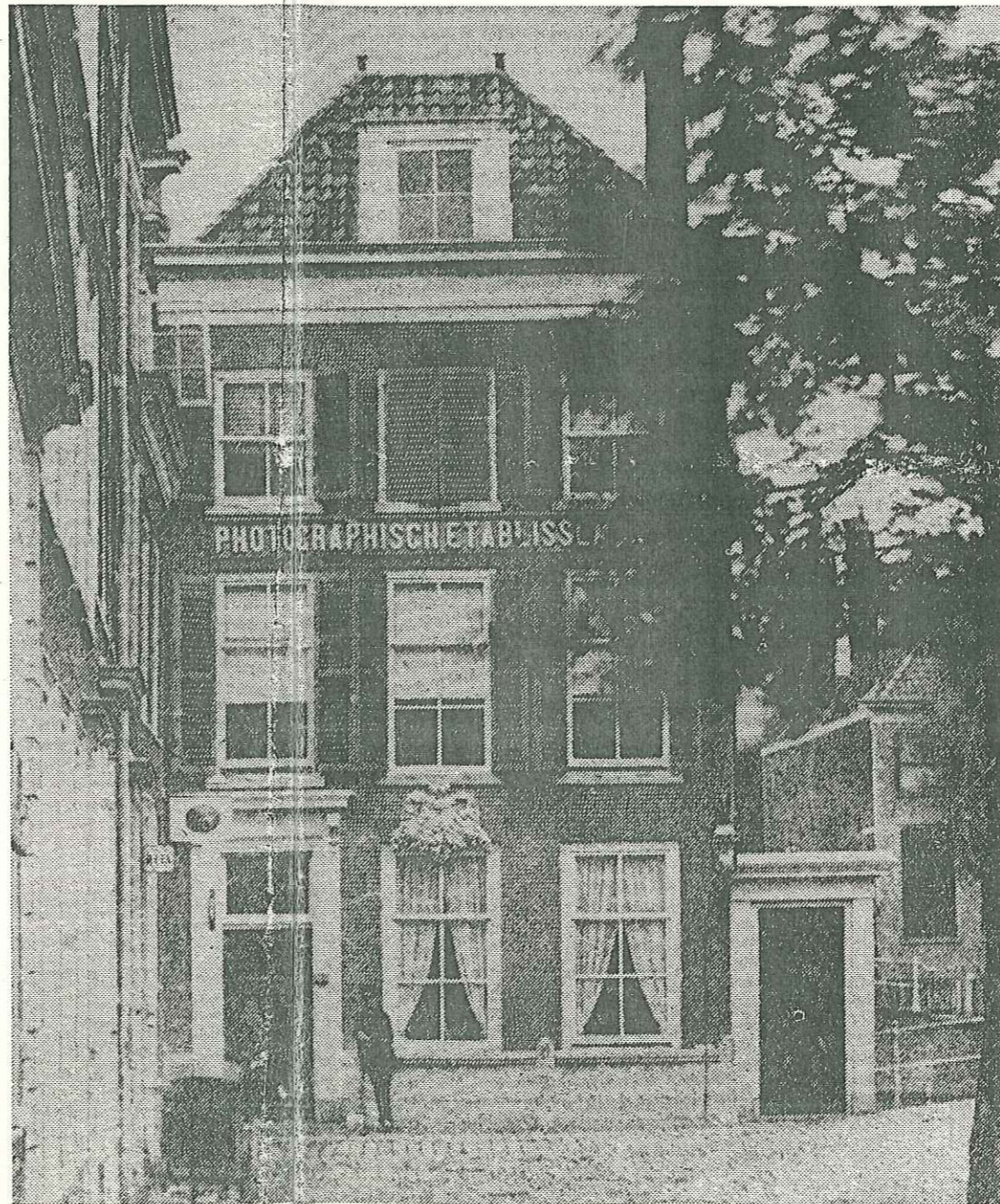
* Het huidige „Maliehuys”, dat die naam ten onrechte zou voeren.

door BEN MORITZ

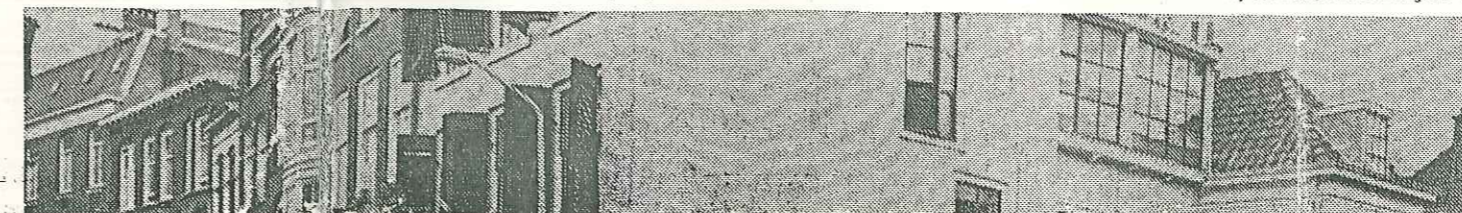
Op de 16de-eeuwse kaart „Haga Comitatus in Hollandia-Aenwysinge van 's Hage, als die was anno 1573”, is duidelijk zichtbaar dat het toenmalige 's-Gravenhage in het

Hagen een „huys en erf, daer uithangt de Oude Vries ofte De Maeljebaen, gelegen bij de Maeljebaen, belendingen: de Haagsche Gracht of het Graefflijckheytbosch....”

In verband met de naam „De Oude Vries”, rees de vraag of deze De Gier wellicht uit Friesland afkomstig was. Dit kon echter niet worden achterhaald, doch wel weten wij uit de oude stukken, dat de valkenier van Zijne Hoogheyt gehuwd was met Melijte Jans, een typisch Friese voornaam (Melije — Meltsje). Het zou dus mogelijk zijn, dat ook Hendrick de Gier uit Friesland

* Mallestraat 20, fotografisch atelier van J. H. Buckmann (foto J. Buckmann — 1855).

Vandaag is de laatste dag van de „zomerfeestweek” in de Haagse 'Buurtschap 2005'. Dat geeft veel reden voor treurnis. Niet alleen is zo een week een hommage aan Denneweg en omgeving als karakteristiek hart van de buurtschap. Maar ook blijkt het juist het soort feest te zijn, dat bij de Hagenaar verbluffend goed aanslaat. Geleit zou moeten worden dit warmkloppend buurtschapegebeuren de hele zomermaanden te laten duren. Allereerst voor de Hagenaars. Maar niet op de laatste plaats ook voor toeristen.

In de hele buurtschap-cyclus speelt Café Hathor een voorname rol. Onder meer werd daar afgelopen donderdag „Miss Buurtschap 2005” gekozen. Treffend is het, dat juist nu de — rijke — historie van het pand, waar thans boetiek annex café Hathor is gevestigd, in onze handen kwam. Waaruit blijkt, dat Hathor in feite het oorspronkelijke „Maliehuys” is ...

poseerde de Amsterdamse kunstschilder Christiaan Portman op een tentoonstelling van schilderijen en andere kunstvoorwerpen te 's-Gravenhage een Daguerrotype voorstellende het Binnenhof te 's-Gravenhage.

Opnamen maken nam in die dagen veel tijd in beslag, doch in januari 1841 lukte het Daguerre opnamen te maken binnen één seconde. De negatieven werden op papier ontwikkeld met galluszuur.

In 1843 begint een stroom van reizende fotografen, waaronder veel Fransen en Duitsers naar ons land en naar 's-Gravenhage te trekken. In het jaar 1843 waren dat A. Perrin en A. Schaefer 1845 Liadame G. Gugard en T. W. Deutmann, in 1846 E. François en

steentje ter grootte van een baksteen vlak naast het poortje ingemetseld, doet nieraan herinneren. Er staat op J.F.J. 1861”.

Johannes Frederik Jansen verkoopt op 2 mei 1881 zijn eigendom aan Joannes Frederik de Goey, zadelmaker, voor de som van f 15.400,—. Ook in die jaren reeds bijna een verdubbeling van de koopprijs in slechts twintig jaren.

Gemeente

Het huis is thans eigendom van de Gemeente 's-Gravenhage, die het op 18 maart 1909 kocht van Vrouwe Wilhelmina Maria Catharina Schrijvers, weduwe van den Heer Frederik de Goey, zademaker van beroep, die op 18 november 1908 was overleden. In het Kadaster van de Gemeente 's-Gravenhage staat vermeld: „het winkelhuys (van ouds genaamd het Maliehuys), gemerkt 20—20a met pakhuys en afzonderlijk bovenhuys open grond en erven staanden en liggende aan de

Noorden werd begrensd door de huizen van het Voorhout, terwijl men nog het begin van een bebouwing bespeurt aan de Zuidelijke wand van de Kazernestraat, toen nog Denneweg geheten.

De achtergevels van de huizen aan de Oostelijke straatwand van het Voorhout zagen uit op het „Graeffelijksheytbosch”. In het begin van de 18de eeuw ontstond hier de bebouwing van het terrein begrensd door de Prinsessegracht, Houtweg en het Korte Voorhout. Bij de Prinsessegracht werd gestopt met de toenmalige uitbreiding van de stad en bleef het Malieveld en van de Boslaan af het Haagse Bos tot in onze dagen behouden. Weliswaar met de steeds dieper het Malieveld indringende auto-parkeerplaatsen, doch nog steeds een onbebouwde, met gras begroeide vlakte in het hart van de stad.

In 1576, toen 's-Gravenhage veel te lijden had van plunderende Spanjaarden, wilde de regering van Holland het Haagse Bos en de toen nog op het Malieveld staande bomen, kappen om aan geld te komen ten behoeve van de wapenrusting der Geuzen. Het stadsbestuur van 's-Gravenhage verzette zich heftig tegen dit snode plan. De klokken van de St. Jacobstoren werden aangeboden om er kanonnen van te kunnen laten gieten, welk voorstel door de Regering van Holland werd aanvaard.

In ruil hiervoor ontving de stad 's-Gravenhage van de Regering het onvervreemdbaar recht het Haagse Bos en het Malieveld te behouden. Op 16 april werd een rechtsgeldige acte opgemaakt, de „Akte van Redemptie van 't Bosch van den Haeg”, die ondertekend werd door de regerenle heren en door Guillaume van Nassou en welks rechtsgeldigheid tot op de dag van heden van kracht is.

Nieuwe Uitleg

Niettemin schijnt de heilige koe, onze auto, hier buiten alle wetten te staan. Het is jammer, dat deze verheerlijkte en tevens zo verguisde voertuigen steeds meer het Malieveld indringen en van dit unieke punt af het gezicht benemen op de fraaie en statige gevels van de Prinsessegracht, welke zoals gezegd met de overige grachten en straten werd aangelegd in het begin van de 18de eeuw. Een van de oudste grachten — zeker de mooiste die 's-Gravenhage nog bezit — beweert in haar naam de herinnering aan deze uitbreiding van de stad, namelijk „De Nieuwe Uitleg”.

Het was in deze omgeving, dat de eerste huizen Noordelijk van het Voorhout in het begin van de 17de eeuw werden gebouwd en wel aan het Smidswater, de Denneweg, de Hooistraat, de Jagerstraat en de Maliestraat.

Palfrenier

We lezen in een van de in het Gemeente-Archief berustende transportregisters en wel in dat van de jaren 1620—1629, dat op 20 april 1623 tal van erven worden verkocht door „Joffrouwe Anna van der Does, wed. van Jhr. Hendrick Vos”; percelen grond, die gelegen waren achter het huis van deze Jhr. Vos, ook wel Vossen genaamd. Deze heer woonde in een groot huis, dat gelegen was ongeveer ter plaatse, waar zich thans het veilinggebouw van Van Marle en Bignell bevindt, op de hoek van het Lange Voorhout en de Vos in Tuinstraat. Het huis bezat een grote tuin: de tuin van Vos of de Vos-sentuin. Het later naar deze tuin genoemde kortste straatje van 's-Gravenhage, dat de verbinding vormt tussen het Voorhout en de Denneweg, werd later verbasterd tot Vos in Tuinstraat.

In genoemd jaar 1623 verkoopt de weduwe van Jhr. Hendrick Vos onder meer enkele erven aan een zekere Heynrick de Gier, valkenier genoemd en later ook bekend als palfrenier in dienst van de Prins

Het is niet meer na te gaan, doch we kunnen vermoeden, dat deze De Gier of familie van hem in datzelfde jaar het erf kocht op de hoek van de Maliestraat bij de brug aan het begin van het Smidswater.

Op 28 mei 1638 immers verkopen enige Weesmeesteren voor de onmondige kinderen van Philips de Gier aan Marcellus van der

ontstond van het omstreeks 1623 gebouwde huis.

De huisnaam „De Maeljebaen” laat zich eenvoudiger verklaren, daar het huis gelegen was aan het begin van de Maliebaan. In latere transportacten zullen we het huis tot in het begin van de vorige eeuw vermeld zien als „het Maliehuis”, een naam, die thans dus onrechtmatig is vermeld op de pui van het pand in de Maliestraat nrs. 6—8.

„Palmagie”

Genoemde Van de Hagen, die het beroep van „sadelmaecker” uitoefende, verkocht het huis op 15 mei 1643 aan Gerrit Simonszoon van Bourgoingnen. In de akte staat: „een huys en erff, genaemt het Palmagiehuys, alsmede de kelder aan de Tuyszijde, gelegen in de Palmagie....”

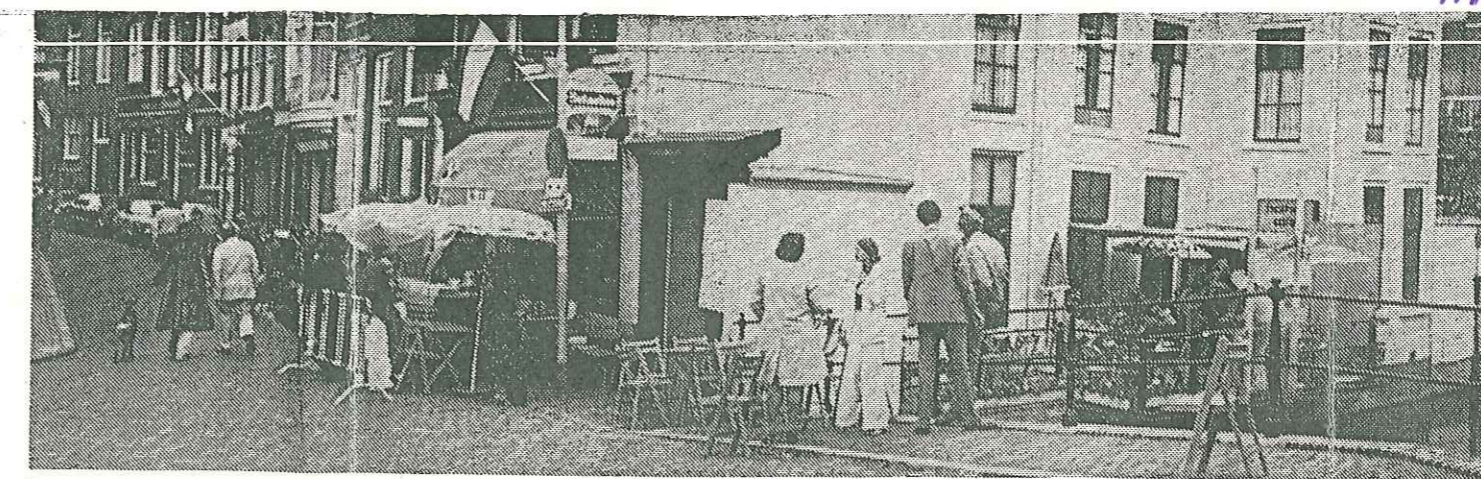
„Palmagie” is een verbasting van „Paille-maille” of „Pal-mail” uit het frans, „Pallamaglio” uit het Italiaans en „Pall-Mall” uit het Engels. Zij die Londen kennen, weten daar de straat met die naam, een brede lange straat, die loopt van Trafalgar Square naar Buckingham Palace, oorspronkelijk de oude Maliebaan van deze stad.

Genoemde koper met de fraaie Frans klinkende naam, was van beroep bakker, maar wordt tevens vermeld als: mr. van de maliebaan” In de „Beschrijvinge van 's-Gravenhage door Gijsbert Creten — anno 1771 — lezen we over de maliebaan het volgende: „In deselve (hier bedoelt de schrijver het Haagse Bos) heeft ook een maliebaan gelegen, die zo lang was, dat ze weinig in lengte verscheelde met die van Londen, doch dewelke door de nieuwe uitlegging van de stad aan de zijde van ditselve bosch waarvan wij hier naar wat breder zullen gewagen eerst wel een vierdepart verkort was geworden en onlangs vermists bespeurt werd, dat het vermaak om in de Malybaan te spelen, 't sedert 30 à 40 jaar herwaarts, 't eenmaal afgestorven is, zoodat het meer noodzakelijk was datter een Baan toe onderhouden werd, gansch afgebroken en weggenomen is geworden.”

Maliespel

De Haagse maliebaan had haar begin kort bij het huis van de maliemeester, het Maliehuis, ongeveer waar de Nieuwe Uitleg een knik maakt. Ze strekte zich uit tot voorbij de tegenwoordige Boslaan—Leidsestraatweg en was — gemeten op oude kaarten — zeker zo een 365 meter lang. Op karten, waarop de Nieuwe Uitleg reeds is aangegeven, loopt de baan nog maar van de tegenwoordige Koningskade af en is dan ongeveer 275 Meter lang, inderdaad een „vierdepart” korter, waarover Creter schrijft.

Wat was nu dit thans in onbruik geraakte maliespel. In het Woordenboek voor de Nederland-

sche Taal uit het begin van deze eeuw lezen we dat een maliebaan is: „Eene baan tot het spelen met malie en bal. Hij was winner van het Spel, die met de meeste Kragt en handigheid den Kloot in de minste slagen heen en weder van en tot de afgeperkte paaien wist te maken.” Verder dit: „Niemand sal in de voorsz baan mogen spelen zonder kennis ende consent van den Maliemeester”. Dan lezen we nog over de malie: „zijnde een langen taaien zwiependen Stok met Fluweelen Handvat en aan 't onderinde een houten met ijzer beslagen Hammerstag. Door middel van deze Malie drevren ze de rollende Kloot voort”.

Dweylweever

Op 19 februari 1680 verkoopt de bakker zijne eigendom aan Pieter van Gessel, een „dweylweever”. Het is niet gezegd, dat Van Gessel slechts dweilen ter reiniging van vloeren vervaardigde. In de Zuidelijke Nederlanden verstonnd met eveneens hieronder het weven van dweilen of wel altaarkleden.

De wever had niet lang plezier van zijn bezit, want op 25 juni 1682 verkoopt zijn weduwe het huis aan Pieter Alemanus van Cour, hoefsmid van de Prins van Oranje en hoe kan het anders, ook hij was meester van de maliebaan.

Bij de inboedel van Van Gessel worden onder meer vermeld: „de grote france Trucktafel, beitsels en ballen en candelaers”. De hier genoemde Trucktafel of Trocktafel was een soort biljart, dat in 1630 te Amsterdam vermeld werd in de beschrijving van de 17de-eeuwse doolhof van Jan Ellegoot, buiten de Regulierspoort.

Ruim zeven jaar later komt het huis weer in andere handen. Barent Haseboom, een herbergier, wordt eigenaar van het Maliehuis op 14 december 1689. Nergens staat vermeld, dat Haseboom ook meester van de maliebaan was. We kunnen echter gevoegelijk aannemen, dat Barent als herbergier veel drostige kelen heeft gelaafd van terugkerende spelers van de maliebaan.

De laatste dagen van de maliebaan waren in deze jaren echter al in zicht, dus wel een aflopende zaak voor de maliemeester. Op 7

december 1709 verkoopt de herbergier zijn huis aan Christoffel Hanout wiens beroep niet te achterhalen was, doch waarvan we weten, dat hij afkomstig was uit Coninxbergen.

Hiaat

Vervolgens is er een klein hiaat van 15 jaar. In de archieven was niet te vinden aan wie deze Hanout zijn huis verkocht of nalie. In 1724 vatten we de draad echter weer op en komen ze het Maliehuis weer tegen in de registers.

Op 29 juni 1724 namelijk vind de Overdracht plaats van „een huys en erff en stall daaragter met een vrijen uytgangh daarnevens van outs genaemt het Maliehuis....” in welke acte Assuerus van der Leede het huis in eigendom verkrijgt uit de nalatenschap van Dirk van Rijn, een „coopman in wijnen”.

Bij de dood van Van der Leede in 1756 komt het pand op 9 juni van dat jaar in het bezit van Hermanus Tuinman, „luitenant van 't Corps Cent Swiese”, die er op 22 augustus 1759 afstand van doet ten behoeve van Jan Egelin, koopman van beroep. In de transportacte wordt het huis beschreven als: „een huys en erf en agterhuis met een vrijen uitgang daarnevens van outs gen. het Maliehuis....” Daar in de vorige transportacten nergens wordt geopt over een achterhuis, lijkt het waarschijnlijk dat Van der Leede dit heeft laten bouwen tussen de jaren 1724 en 1756.

Op 29 april '67 verkoopt de weduwe van Jan Egelin het pand aan Hendrick Koolschyn, beschreven als winkelier. Reeds 2 jaar later verwisseld het huis wederom van eigenaar. Koenraad Eyckelboom wordt 11 januari 1767 bezitter van het pand van ouds genaamd het Maliehuis.

De laatste overdracht voorkomende in de transportregisters op het Gemeente-Archief vond plaats in 1801, wanneer op 21 december van dat jaar Johan Christiaan Gotlob Raupack eigenaar wordt van „een huys en erve met een vrijen uitgang daarnevens, van ouds genaamd het Maliehuis.

Op 18 september 1821 komt het huis in bezit van J. H. Buckmann, die behalve dit pand te-

* Het pand op de hoek van de Maliestraat thans, met voorin de Boetiek Hathor en in het achterhuis — te bereiken via het poortje over het terras — het gelijknamige café.

vens in eigendom had een blok huizen aan de Geest, een blok aan de Poten en twee huizen aan het Smidswater.

Op 16 januari 1849 overlijdt J. H. Buckmann, echtgenoot van Anna Margaretha Keck, overleden op 8 oktober 1844. De bezittingen werden verdeeld onder de drie zonen: Johan Herman, winkelier, Johan Erick, horlogiemaker en Theodorus Elias, onderwijzer. De eerste, de naar de vader genoemde zoon, erft het huis aan de Maliestraat, waar hij op 9 juli 1851 intrekt en er op 27 augustus van dat zelfde jaar zijn zo bezit had geworden fotografisch atelier vestigde.

De fotografie stond in die jaren nog in de kinderschoenen. Op 19 augustus 1839 werd onder grote opwinding het fotografisch procédé van Daguerre en Niecep te Parijs gepubliceerd. In het Dagblad van 's-Gravenhage van 23 augustus 1839 lezen we daarover een bericht, dat luidde: „De heer Arago heeft gisteren in de bijeenkomst van de Akademie van Wetenschappen aangekondigd, dat het middel van den heer Daguerre om de beelden cener zoogenaamde chambre obscure op eene duurzame wijze op metaal over te brengen, bestaat in het bedekken van een vlakke plaat van koper met Jodium, door verdamping gelijdelijk verdeeld. Nadat op deze alzo ingerigte plaat de beelden zijn aangebracht, wordt dezelve aan de werking van uitdampende kwik onderworpen en worden door deze laatste bewerking het licht, de schaduw en de halve tinten zichtbaar!

Velen kwamen aan de hand van dit recept bedrogen uit. Er was nl. een zilveren of verzilverde koperen plaat nodig om door middel van jodiumdamp het lichtgevoelige zilverjodide te verkrijgen.

Daguerrotype

Reeds op 23 september 1839 ex-

L. Schweig, in 1848 S. J. Eeder, J. E. Feilder en La Moile en in 1849 Hippolite Joseph Calmeyer, een Parijzenaar, die op 20 juni van dat jaar annonceerde, dat hij zitting hield Lange Poten K 159 en zich later voor korte tijd vestigde op het Hofspui Q 75.

EERSTE

Op de reeds genoemde datum 27 augustus 1851 deelde Johan Herman Buckmann mede, dat hij de zaak van Calmeyer had overgenomen en zich gevestigd had in het grote huis aan de Maliestraat I 193 (thans no 20). Buckmann beheerde zijn fotografisch atelier tot 1861, zodat hij de eerste gevestigde fotograaf van 's-Gravenhage genoemd mag worden.

In 1861 verhuist hij naar de Wagenstraat 129, vanwaar hij op 25 oktober 1864 naar middelburg vertrekt. De zaak wordt dan onder de firmaam Buckmann voortgezet door de heer J. van der Kruk.

Op 24 oktober vestigt Buckmann zich te Gouda, waar hij op 28 augustus 1884 op 64-jarige leeftijd overlijdt. Een twee jaar jongere broer, de reeds genoemde Johan Erick, de horlogiemaker, die ook nog het beroep van kruidenier uitoefende, wierp zich eveneens in 1862 op de fotografie en vestigde zich als zodanig in een pand aan het Smidswater 24, waar hij op 22 mei 1882 overleed.

Toen Buckmann in 1861 naar de 2de Wagenstraat verhuisde verkocht hij het huis aan de Maliestraat aan Johannes Frederik Jansen, koopman, wonende in de Herderstraat no 8. Ook in deze koopacte wordt weer gesproken van: „een huys en erve van ouds genaamd het Maliehuis. De koop-prijs van het kapitale pand bedroeg, toen nog maar f 8000,—.

„Genoemde Johan, Frederik Jansen liet in 1861 de onderpui, welke op de foto van Buckmann nog intact is, wijzigen, waarbij onder meer de deur toegang gevende tot de tegenwoordige modeboetiek, werd aangebracht. Een

Maeststraat 20-22
Noordzijde van de Maliestraat te 's-Gravenhage, Sectie E, nummer 444, huis en erf, ter grootte van een are zestig centiare met alle rechten die de verkopers kunnen uitoefenen op een kelder gelegen onder het perceel kadastraal bekend als 's-Gravenhage, Sectie E, nummer 443, huis en erf ter grootte van een are”.

Boetiek

Het winkelhuis is sedert 1968 verhuurd aan Hendrik Jan Koldewey en diens echtgenote Thea van Loon, welke laatstgenoemde er op 1 augustus 1968 een bescheiden damesmode-boetiek in begon, die uitgroeide tot een exclusieve druk bezochte zaak, waar vooral meisjes en jonge vrouwen hun hart kunnen ophalen, doch waar moderne vrouwen van alle leeftijden zeker ook wel iets van hun gading zullen vinden.

Op 24 november 1971 werd in het achterhuis, bereikbaar via een poortje naast de winkel, een coffeeshop geopend, die alras een zekere befaamdheid genoot, niet alleen door de gezellige sfeer, doch mede door de unieke ligging aan het water. Boven dit water, de oude Bosslot, werd verleden jaar, gelijkertijd met de restauratie van de prachtige stenen brug, een terrasje uitgebouwd, een knus wereldje, waar het goed toeven is met het gezicht op de statige 18de eeuwsche gevels aan de Nieuwe uitleg en het grachtje, dat luistert naar de naam Houtweg. Op het water, waar waterlilies met hun bloemenpronken, dobberende eenden en statig rondzwemmende zwanen.

Café

In het begin van dit jaar ongedering de coffeeshop en het atelier van de boetiek een grondige verbouwing en werden deze ruimten omgebouwd tot een gezellig café met volledige vergunning, waarvoor Thea eerst de benodigde diploma's moest behalen. De ruimten zijn door Hendrik Jan omgetovert tot een café uit de jaren 1920, met een prachtige bar uit het „Le bon Coin” in het 16de arrondissement te Prijs. deze bar dateert uit 1916 en het is bekend, dat tal van beroemdheden uit de toneel- en filmwereld van Parijs aan deze „zinc” een stevig drankje tot zich hebben genomen. De fraaie hanglampen van omstreeks 1920, ontworpen door Renée Vincent, zijn eveneens uit de lichtstad afkomstig.

Al met al een café, dat een aanwinst mag heten voor de buurt 2005, een café, gevestigd in een huis met een rijke geschiedenis, een huis, dat zoveel beroepen herbergt en dat ons nog doet herinneren aan de aloude, thans reeds zolang verdwenen maliebaan, waarvan de maliemeesters de naam gaven die dit huis nog steeds toekomst: het Maliehuis.